

KRATKOČASNIK

glasilo Osnovne šole Primoža Trubarja Laško

šolsko leto 2019/20, 27. julij 2020, številka 5, letnik IX

Intervju: »Drage zasebne šole ponavadi zbirajo učence iz premožnih družin in ostale bolj nadarjene, javne se soočajo z delovanjem v najtežjih okoliščinah«

Mnenje nekdanjih učenk naše šole

Zgodovinski pregled epidemij

Sam svoj mojster: Doma izdelani maski

Zeleni Jurij premagal koronavirus

Živeti bomo morali s koronavirusom

Ko pop sreča klasiko

Igre nekoč in danes

Izštekani

KRATKOČASNIK, glasilo OŠ Primoža Trubarja Laško

šolsko leto 2019/20, 27. julij 2020, številka 5, letnik IX

Odgovorna urednica: Tanja Drolec

Uredništvo: Gaja Kovač, Jernej Gradič, Iza Belak, Ela Sanda, Nace Pirnat, Maj Šola Orožim, Sara Kerin Ječič, Lija Kolar, Ivana Trupi, Lan Pilih Bartol, Maks Vodišek Razboršek, Aleš Videc, Anže Kolšek, Neli Kajtna, Klemen Špitaler, Urška Gorišek, Nika Pipan, Manca Selič

Naslovnica: David Stopar

Podlaga strani: Špela Videc

Didaktično gradivo je na voljo pod licenco
Creative Commons
Priznanje avtorstva- Nekomercialno-Deljenje
pod enakimi pogoji 2.5 Slovenija

Spletno objavo omogočila Osnovna šola Primoža Trubarja Laško

INTERVJU

»Drage zasebne šole ponavadi zbirajo učence iz premožnih družin in ostale bolj nadarjene, javne se soočajo z delovanjem v najtežjih okoliščinah«

Zadnji dve izdaji šolskega časopisa sta med drugim prinesli intervju s Slovenko, ki živi v Franciji, in intervju s Slovencem, ki se je odselil na Kitajsko. Tokrat predstavljamo pogovor z novinarjem, ki že nekaj let živi v New Yorku in dela kot zunanji dopisnik slovenskih medijev. S Sebastijanom Kopusarjem smo se pogovarjali maja letos, ko v Sloveniji epidemija še ni bila preklicana.

Amerika ni vaša rodna domovina. Rodili ste se v Sloveniji. Kako bi primerjali otroštvo slovenskih in francoskih otrok? Se precej razlikuje?

Moder mož je nekoč rekel, da so si vse srečne družine podobne, vsaka nesrečna družina pa je nesrečna po svoje. Srečno odraščanje v sodobnem, močno povezanem svetu ni več tako zelo različno. Tako v Sloveniji kot v ZDA smo obkroženi s številnimi napravami z zasloni, ki nas tako zamotijo, da včasih pozabimo na resničnost. Modne muhe se hitro širijo s celine na celino, prav tako glasba, filmi in igre. Morda je največja razlika na drugem, nesrečnem koncu. Razlike med bogatimi in revnimi so v ZDA veliko večje kot v Sloveniji, prav tako se zdi revščina pri nas nekoliko manj boleča in očitna, kot je na drugi strani luže. V Sloveniji je veliko lažje oditi na univerzo in dobiti dobro izobrazbo. Pri nas ni rasnih razlik, kjer lahko že barva kože zelo oteži pot do uspeha. Tudi razlika, ali si dekle ali fant, je za priložnosti v življenju v Sloveniji manjša (v korist fantov), kot je v ZDA.

Amerika in Slovenija imata različen izobraževalni sistem. Poznate oba. Kateri se vam zdi boljši? Zakaj?

Moram vas popraviti, v resnici zares ne poznam nobenega (več). V Sloveniji sem šolske klopi drgnil, ko smo bili še pionirji in smo nosili rdeče rutke ter modre kapice. In je osnovna šola trajala osem, ne devet let. V tem času se je spremenilo ogromno stvari, tako da zdaj težko ocenjujem šolanje v Sloveniji. Še bolj to velja za ZDA. Ker nimam otrok, nisem nikoli na svoji koži izkušal šolskega uka na ameriški strani Atlantika. Poleg tega je njihov izobraževalni sistem izjemno raznolik, ne samo da ima vsaka od petdesetih zveznih držav svojega, razlike so celo na lokalni

ravni. Kot bi v Sloveniji vsaka občina imela svoja pravila. Čez prst lahko ocenim, da je največja razlika delitev na javne in zasebne šole. Američani so težave javnega šolstva skušali odpraviti z uvedbo nekakšnega tržnega tekmovanja. Toda posledica so drage zasebne šole, ki ponavadi zbirajo učence iz premožnih družin in ostale bolj nadarjene, javne pa se soočajo z delovanjem v najtežjih okoliščinah. ZDA in Slovenija se preveč razlikujejo, da bi lahko preprosto rekli, kateri recept je boljši. Ponekod po ZDA so namreč zasebne šole v resnici prinesle izboljšanje, drugod so še poslabšale razmere. Morda lahko kot merilo vzamemo primerjavo znanja (raziskava PISA), po njej slovenski učenci redno dosegajo boljše rezultate.

Imajo otroci enake predmete?

Američani nimajo uradnega predmetnika, zvezne države in lokalne skupnosti imajo skoraj povsem proste roke pri določanju, kaj bodo učili v šolah in katere predmete bodo imeli. Kljub temu so učni načrti precej podobni, vključujejo matematiko, naravoslovje, zgodovino (s poudarkom na ameriški), zemljepis, učenje angleščine, umetnost ... Ponavadi je manj tujih jezikov, a to je močno odvisno od posameznega šolskega okoliša ali celo šole. V ZDA je zelo številčna latino skupnost, zato je ponekod španščina del učnega programa ali celo del pouka poteka v španskem jeziku.

Kako dolgo traja običajen pouk?

Osnovna šola v Ameriki zavzame večino dneva, urnik je seveda različen med zveznimi državami. Običajno traja od osmih ali devetih do treh ali štirih popoldne, vmes je uro dolg odmor za kosilo.

Je zdaj v času pandemije tudi pri vas pouk za učence in dijake organiziran na daljavo? Kakšno je glede tega mnenje otrok in staršev?

Šole so v New Yorku zaprte od sredine marca, starši so morali prevzeti breme učiteljev. Družbena omrežja so nemudoma napolnili s spoznanji, kako težko je njihovo delo. Pouk so organizirali tudi na daljavo, pri čemer so naleteli na vrsto težav. Vsako šolsko okrožje se jih je lotilo na svoj način in drugače organiziralo delo. Ponekod učencem enkrat na teden prenesejo učni material in naloge, drugod imajo vsak dan več ur predavanj na spletu. V New Yorku so morali kupiti kar 300 tisoč tablic za otroke brez računalnika in jim omogočiti brezplačen dostop do interneta, kar je kljub popustom stalo približno devetsto dolarjev na učenca. Dosedanji odzivi kažejo, da imajo tako otroci kot straši veliko težav z delom preko spleta. Tudi zato, ker so morali učitelji na vrat na nos pripraviti video vsebine in preiti na oddaljeno poučevanje, mnogi pa na to niso bili najbolje pripravljene.

V Sloveniji zaenkrat (12. maja, op. p.) še ne vemo, kdaj se bodo šole ponovno odprle. Kako je s tem pri vas?

Oblasti v zvezni državi New York so se že odločile, da šolskih vrat v tem šolskem letu ne bodo več odprli. Nekaj dvomov je, ali bodo jeseni dovolj pripravljene, da bodo lahko začeli normalen pouk. Po eni strani bo potreben dostop do testiranja za vse prebivalce, po drugi so bile ponekod šole že pred pandemijo natrpane, če bodo potrebni manjši razredi in bolj razpršeno sedenje učencev, bo še toliko težje.

Se na splošno življenje v Ameriki precej razlikuje od življenja v Sloveniji?

Da in ne. Najprej je treba povedati, da je Amerika izjemno splošen pojem, ZDA so namreč sestavljene iz 50 zveznih držav, ki so precej različne. Prav tako je povsem drugačen utrip na podeželju in v mestih, ta razkorak je veliko večji kot pri nas. Nazadnje so svet zase velemesta, še posebej New York, za katerega Američani sami radi rečejo, da skoraj ni del Amerike. Življenje v osem milijonskem čebelnjaku, ki buči od dogajanja, je povsem drugačno od slovenskega. V dobrem in slabem.

Morda v Ameriki pogrešate kaj, kar obstaja v Sloveniji?

Niti ne. Dandanes je svet tako povezan in prepleten, da lahko stvari iz Slovenije hitro najdejo pot čez ocean. Morda mi nekoliko manjka le slovenska priročnost, vse imamo skoraj na dosegu roke, tukaj pa je za vsako stvar treba sesti v avto in se peljati uro ali dve daleč. A ne mislim na trgovine, te so v New Yorku na vsakem koraku, ampak recimo malo bolj strm hrib. V Ljubljani je Golovec pet minut od hišnega praga, v New Yorku je treba sesti na vlak in se peljati približno uro daleč, da prideš do malo bolj strme poti.

Kaj vas je nagovorilo, da ste odšli živeti v Ameriko? Se imate namen kdaj vrniti v rodno domovino?

Odhod v ZDA je bil ves čas začasen, saj gre za nekakšno podaljšano službeno pot, delam namreč kot poročevalec za slovenske medije. Le da se nisem nadejal, da bo trajala tako dolgo, zdaj teče že deseto leto. Prav tako nimam zelene karte, kot se imenuje dovoljenje za stalno bivanje in delo v ZDA. Pot do nje je ob sedanjem predsedniku države še bolj strma, kot je bila prej. Tako da je vrnitev domov vedno nekje na robu obzorja.

So bili začetki življenja v Ameriki drugačni, kot ste si predstavljali pred odhodom tja?

Težko rečem, da so bili drugačni, saj niti nisem imel jasne predstave, kako bo izgledalo življenje na drugi strani oceana. Nemudoma si soočen z vrsto nujnih opravil, kot so iskanje stanovanja, odpiranje računa na banki, urejanje administracije, tako da se nimaš časa čuditi, ampak moraš takoj zaplavati. Seveda je veliko lažje, če že imaš zagotovljen vir dohodkov, saj je iskanje dela posebna zgodba, za mnoge se pogosto konča kot strežba v lokalih ali delo v gradbeništvu.

Kaj vas je presenetilo v pozitivnem smislu?

Doživeti New York je poseben občutek. Za mesto je značilen nenehen utrip, v njem je polno življenja in dogajanja. Zato je ena najbolj turistično obleganih točk na svetu, pri čemer glavni obiskovalci predstavljajo Američani, ki pridejo zagriznit v svoj kos velikega jabolka.

Se pogosto vračate v Slovenijo? Imate kdaj domotožje?

V resnici ne. Daleč od tega, da bi se imel za silnega svetovljana, ampak nekako imam lastnost, da se hitro navadim na novo okolje. Ponavadi je hiter tudi obraten proces, ampak za zdaj se New Yorka še nisem naveličal. Poleg tega dopust namenjam potovanju po ZDA. Te so res ogromne, tako da sem jih v desetih letih komaj načel, a vseeno odkril, kako so posamezni deli različni. Jugoahod na čelu z Novo Mehiko, severna tihomorska obala, gorovje Montane, Nova Anglija na severovzhodu ... je le nekaj predelov, ki sem jih resnično občudoval. In ameriški krajinski parki, gromozanske površine čudovite narave.

Zagotovo vas Američani kdaj vprašajo o rodni domovini. Kako jo opišete?

Najraje z besedami Andreja Rozmana Roze, da smo »The Nation On The Best Location«, čemur sledi umeščanje med Italijo in Avstrijo oziroma Benetke in Dunaj, odvisno od sogovornika. Pri starejših pomaga omemba Jugoslavije, nekaj časa je delovala omemba prve dame. Toda ker se Melania le redko pojavlja v javnosti, je njena povezava s Slovenijo nekoliko izzvenela. Tako se vračam k Rozi in opisovanjem, kako lahko z avtom v dveh urah prideš od morja čez Alpe do ravnice, potem pa se država nekako izteče. To Američane vedno osupne, saj pri njih v dveh urah ne prideš nikamor. V New Yorku včasih še iz mesta ne, če je huda gneča.

Kaj bi svetovali Slovencem, ki razmišljajo o življenju v Ameriki?

Naj dobro razmislijo. Sploh če nimajo urejene službe in bi prišli preizkusit svojo srečo. Amerika ni več »Amerika«, kjer lahko zagnani in pridni napišejo zgodbo o uspehu. Če je sploh kdaj zares bila. Če se jim ponuja priložnost za šolanje ali delo, naj jo pograbi z obema rokama. Izkušnja bo zagotovo zelo zanimiva, tudi če bo začasna.

Kaj povprečen Američan počne v prostem času?

Težko vprašanje, kaj pa počne povprečen Slovenec? Newyorčan počne nekaj povsem drugega kot podeželan v Montani. Prvi morda išče novo zanimivo restavracijo, drugi se v poltovornjaku odpelje na lov. Dva svetova, težko združljiva v povprečje. Morda je presek navdušenje za športno navijanje, pri čemer je to precej drugačno od slovenskega, precej manj

usodno in nabito s čustvi. V desetih letih sem slišal le za en incident, ko je nekdo kresnil navijača nasprotnega moštva, a še takrat je bila to glavna novica dneva. Pri nas pa skoraj ni tekme, da si ne bi skakali v lase ali si vsaj grozili s spolnim nasiljem do petega kolena družine.

Kaj vi najraje počnete, ko imate čas?

Prva leta sem veliko pohajal po mestu in ga raziskoval. Potem sem odkril, da so stare barke v ZDA presenetljivo poceni, tako da zdaj eno od njih že nekaj časa brusim in krpam, da bo morda prestala pot čez Atlantik.

Kakšni ljudje so Američani v primerjavi s Slovenci? So podobno zadržani ...?

Američani in Slovenci smo lep primer razlike med breskvami in kokosovimi orehi, kot ena od kulturoloških teorij deli ljudi. Tako kot vse tlačenje ljudi v dva tabora je tudi to rahlo trapasto poenostavljanje. Ampak hkrati praktično uporabno. Američani so navzven topli in odprti, vedno z nasmehom na ustih, s pozdravom ter polni prijetnih opazk: »Imejte krasen dan! Lepo, da sem vas spoznal.« Toda pod tem sočnim ovojem je trda koščica, ki jo je težko streti, zato je sklepanje resnih prijateljstev naporno poslanstvo. Slovenci smo kokosovi orehi, začetni zadržanosti, za ameriški pogled skoraj hladnosti, sledi mehka notranjost, ko smo pripravljeni skleniti dosmrtno prijateljstvo.

Radi berete? Med sodobnimi pisci vam je najljubši/so vam najljubši ...

New York ima kar tri velike sisteme knjižnic, njihova uporaba je za prebivalce mesta brezplačna. Kar je zanimiv pristop v prestolnici potrošništva. Šele v ZDA sem začel brati Aleksandra Hemonu, Sarajevčana, ki je ob izbruhu vojne obstal v Čikagu, izbrusil svojo angleščino in postal eden najbolj cenjenih sodobnih ameriških piscev. Podobno nekaj domačega veje tudi iz knjig Tee Obreht, po dedku slovenskih korenin, zdaj Američanke, ki je zaslovela s prvencem Tigrova žena, lani pa je izdala drugi roman Inland.

Katere ameriške jedi so vam najljubše?

Ameriški žar. Zato ker je tako drugačen od slovenskega cmarjenja, ker je tako raznolik, vsaka

regija ima svojo žarologijo, na katero skoraj religiozno prisega.

Ali morda pogrešate katero slovensko jed?

Ne. New York je kulinarčni babilon, vanj se stekajo priseljenci iz vsega sveta, z njimi prihajajo recepti in hrana, ki je pri nas ni. Če kakšen slovenski turist trdi, da v New Yorku ne moreš dobro jesti (kar sem že nekajkrat slišal), potem je v mestu izgubljal čas in očitno tudi denar. Kadar me zgrabi kulinarčni domotožje, prižgem štedilnik in s pomočjo mojstra Ivačiča, ki je šel z mano za popotnico, naredim kaj domačega.

Vas Američani kdaj prosijo, da povejete kaj po slovensko? Kakšni so njihovi odzivi?

Redko. Ponavadi jih zanimajo pozdravi, zdravice, preproste reči. Najbolj pogosto vprašanje je, če razumemo rusko oziroma če sta si slovenščina in ruščina zelo podobni.

Trenutno je Amerika podobno kot evropske države v karanteni. Kako so se ljudje sprijaznili s tem?

Tudi tu moram poudariti, da so ZDA sestavljene iz petdesetih zveznih držav, kar pomeni, da se Američani soočajo s petdesetimi različnimi pristopi k boju proti koronavirusu. V New Yorku – mesto je postalo največje žarišče epidemije – so ukrepi precej strožji kot drugje, prekinili so pouk, zaprli večino trgovin in lokalov, ustavljeno je bilo poslovanje podjetij. Prepovedano je bilo zbiranje na prostem, ljudem so svetovali, naj ostanejo doma, nikoli pa niso omejili gibanja, tako da si lahko potoval po mestu ali odšel iz njega v druge lokalne skupnosti. Nošenje mask ni bilo obvezno, šele sredi aprila, na višku epidemije, so ukazali, da si jih je treba nadeti v javnih prostorih, kot so trgovine s prehrano ali pralnice (ki veljajo za nujno potrebne in so tako odprte). V mestu, kjer je na višku epidemije umrlo več kot petsto ljudi na dan, si nismo mogli privoščiti razpravljanja, ali gre za malo močnejšo gripo.

So ukrepi pri vas enako strogi kot v Sloveniji? Je ljudi strah? Se držijo ukrepov?

Zdi se, da so bili ukrepi v Sloveniji strožji, gibanje ljudi bolj omejeno, hkrati imate eno najnižjih stopenj razširjenosti okužb in števila umrlih. Iz tega bi morda lahko sklepali, da bi ukrepi v New Yorku lahko bili še strožji in gibanje še bolj

omejeno. V velemestu je sicer zelo težko ustaviti epidemije, še posebej če so bili začetni ukrepi po vseh ZDA nekoliko prepočasni in premalo resni. Prebivalce v New Yorku je bilo zagotovo vsaj nekaj časa strah, saj smo bili najbolj kužna točka v državi. Pri čemer je to nekakšno povprečje, mladi so bili veliko bolj brezskrbni, starejši, ki so bolj ogroženi, pa veliko bolj previdni. Vedno bolj toplo vreme topi strah, pri tem pomagajo vedno bolj prazne denarnice, zato je na žalost vedno manj dosedanje zadržanosti.

Kako vi preživljate to obdobje?

Moj vsakdan se na srečo ni bistveno spremenil, če odštejem bolj redke odhode v trgovino in pralnico ter nekoliko čudaško korakanje po ulici, ko se v lokih izogibamo drug drugega. Že prej sem delal od doma, tako da je delovni urnik povsem enak. Prosti čas pa že nekaj let preživljam v lokalni popravljalnici ladij, kjer oživljam staro jadrnico in jo skušam pripraviti za pot čez Atlantik. To je bilo najprej bolj motivacija v oblakih, zdaj pa niti ni več tako nepraktičen način vrnitve domov.

Ko se bo to obdobje končalo ... Kaj si boste najprej privoščili? Česa si najbolj želite?

Kot sem dejal, se zame ni ničesar zelo spremenilo. Morda bo lepo spet oditi na Manhattan in bentiti čez gnečo v mestu, saj bo to znak, da smo se vrnili v stare tirnice.

Kako vidite družbo prihodnosti – v povezavi s to preizkušnjo? Bomo iz nje izšli boljši?

Nočem biti črnogled, toda ne verjamem, da bo izkušnja vsaj na kratek rok prinesla večje družbene spremembe na bolje. Morda se sliši kruto, toda posledice so bile premalo tragične, da bi v resnici pretresle ljudi. Vse trpljenje je bilo skrito za stenami bolnišnic, večina je doživljala samo ukrepe, ne pa vsega gorja, ki ga je koronavirus prinesel. Ko sledim utripu na družbenih omrežjih v Sloveniji, je spet vedno bolj pogosto čivkanje, da je »le malo hujša gripa«. Prav tako razmere niso prinesle večje enotnosti političnih nasprotnikov, prej obratno, razklanost se je še povečala, to velja na obeh straneh Atlantika. Prihodnje dogajanje bo močno odvisno od tega, ali bomo priča novim valom okužb in kako dolga je še pot do cepiva ali vsaj do zdravil, ki bi blažila bolezensko stanje. Ne smemo pozabiti tudi na gospodarski zdrs. Najmanj, kar

nas čaka, je huda recesija, če pa se bodo ponavljali podobni valovi okužb in ponovne karantene, potem se bo svet resnično močno spremenil. Upam, da bomo začeli sodelovati, kar pomeni solidarnost po vsem svetu. Če bomo rešitev iskali z zapiranjem v lastne meje, potem

menim, da je črnogleda tudi nekoliko bolj oddaljena prihodnost.

Kaj bi za konec sporočili Slovencem?

Ostanite zdravi. In razsodni.

Uredništvo

MNENJE NEKDANJIH UČENK NAŠE ŠOLE

Pozitiven pogled na koronavirus

Med karanteno smo pri šolskem časopisu za mnenje poprosili tudi nekdanji učenki naše šole Stello Tretnjak in Lauro Breznikar. Obe sta dijakinji Srednje zdravstvene šole Celje.

Stella Tretnjak: Lahko bi o situaciji s koronavirusom govorila negativno in se pritoževala, ampak menim, da so za to poskrbeli že mediji, zato bo moje mnenje predvsem pozitivno. Res je, da v razmerah, v katerih smo se znašli, ne znamo živeti oziroma takšnega življenja še nismo izkusili. Iz svobodnega življenja, v katerem smo lahko počeli ogromno stvari, izvajali mnogo različnih športnih dejavnosti v skupinah s prijatelji, nakupovali, sedeli na kavicah in se družili, smo se naenkrat morali spoznati s samoto oziroma z življenjem stran od prijateljev in družinskih članov, s katerimi ne živimo.

Kamorkoli gremo, potrebujemo masko, roke si razkužujemo na vsakem javnem mestu, kar se mi po eni strani sploh ne zdi slabost. Na

rokah imamo ogromno mikroorganizmov, ki se z lahkoto, popolnoma nezavedno prenesejo na druge ljudi okrog nas, zato sta umivanje in razkuževanje rok zelo pomembna tudi v normalnih razmerah. Vsi ljudje bi na trenutno situacijo lahko gledali bolj pozitivno – torej da lahko tudi doma z najbližjimi počnemo ogromno zanimivih stvari, za katere si prej nismo vzeli časa, kot so pogovarjanje, ki ga v naših družinskih krogih velikokrat primanjkuje zaradi natrpanega urnika, ali igranje namiznih iger, sprehodi v naravi, peka peciv in sladic ter tudi sprememba življenjskega sloga.

Sama sem spremenila ogromno prehranskih navad. Dan sem si bolj razporedila in imam ritem v življenju, ki ga pred karanteno nisem imela zaradi šolskih obveznosti, ki so včasih trajale kar cel dan. Začela sem se več gibati, kar je posledično prineslo tudi več energije, boljše počutje in boljšo zbranost. Pomislimo na ljudi, ki v teh časih delajo tudi po cele dneve in noči, tako medicinske sestre, zdravniki kot trgovke, smetarji, gasilci, policisti in drugi.

Laura Breznikar: Mislim, da so nam trenutne razmere pomagale malo ustaviti življenje. Zdaj vidimo, da imamo na pretek časa, tudi tisti, ki delamo od doma. Ugotovili smo, da lahko lokalno kupujemo stvari, da v trgovino lahko hodimo peš in da ne potrebujemo avta za vse. Ta situacija nam lahko da misliti, kaj smo naredili naravi, da se nam maščuje, tudi s potresi, ki se dogajajo. Šolanje na daljavo ni najlažje, ampak če se vsi skupaj potrudimo, nam bo uspelo. Država je sicer pravi čas sprejela vse ukrepe za zaježitev virusa, ampak glede na nespametnost nekaterih občanov mislim, da bi morali vladati tudi strožji ukrepi.

ZGODOVINA

Zgodovinski pregled epidemij

Prve epidemije so se pojavljale že na začetku civilizacije. Zaradi kmetijstva, mest, morskih trgovin in tudi vojn so se pojavile tudi prve manjše pandemije.

ATENSKA KUGA

Pri tej epidemiji še danes ne poznamo prave bolezni. Do nje je prišlo leta 420 pr. n. št., medtem ko so bile Atene v vojni z Šparto. Dokumentiral jo je filozof Tukidid, ki je tudi sam prebolel to bolezen. Pravil je, da na svetu nikoli niso videli tako hudega izbruha. Bolezen je izvirala iz Etiopije in se razširila v Egipt, Libijo in Atene. Zaradi vojne s Šparto so bile Atene prenaseljene, zato se je bolezen hitro razširila.

Simptomi bolezni so bili glavobol, rdeče oči, suho grlo in dehidracija. Umrlo je 75 tisoč do sto tisoč ljudi, kar je bilo 25 odstotkov Aten. Zaradi primanjkojanja vojske so tudi izgubili vojno.

ANTONINSKA KUGA

Po simptomih je šlo pri tej kugi verjetno za ošpice ali črne koze, a o tem lahko samo ugibamo. Začetek izbruha je bil po koncu rimske vojne z Selekijsko, ko so rimski vojaki korakali nazaj domov in širili bolezen. Smrtonst je bila 25-odstotna. Veliko vojske je umrlo, zato so jih silili več v vojsko in jih je tako še več umrlo. Rima je bilo po koncu izbruha 10 odstotkov manj. Ekonomija je tudi hudo padla. Zaradi tega je antoninska kuga znana kot padec Rimskega cesarstva.

JUSTINIJANOVA KUGA

Pri tej pandemiji se prvič pojavi bubonska kuga. Pandemija se je imenovala po cesarju Bizantinskega cesarstva Justinjanu I. Takrat je želel ponovno združiti Rimsko cesarstvo. Skoraj bi mu uspelo, če ne bi prišlo do izbruha. Yersinia Pestis je bil virus, ki je povzročil kugo. Izviral je s Kitajske in se je razširil v Egipt in Sredozemlje. Simptomi so vročina in otekline.

Pandemija je trajala približno leto (541–542). Na vrhuncu bolezni je umrlo pet tisoč ljudi na dan. V Konstantinoplu je 40 odstotkov prebivalcev umrlo. V dveh stoletjih, ko se je večkrat pojavila bolezen, je umrlo približno 25 milijonov do sto

milijonov ljudi. Po koncu epidemije se je začelo muslimansko širjenje.

ČRNA SMRT

Bila je drugi večji izbruh bubonske kuge. Verjetno je tudi najbolj znana pandemija zaradi velike škode, ki jo je povzročila v srednjem veku. Izbruh se je verjetno začel nekje v Aziji. Mongolci so v bitki v Caffi (današnja Fedozija na Krimu) s katapultami metali žrtve bubonske kuge, Evropejci pa so se potem umaknili nazaj in razširili bolezen. Zdravniki so nosili zanimivo zaščitno opremo, nosili so jo v 17. stoletju v Britaniji in Franciji. V sedmih letih je umrlo približno 75 milijonov do dvesto milijonov ljudi, kar je bilo 50 odstotkov sveta. Po koncu te epidemije so se zaradi primanjkojanja ljudi izboljšale delovne razmere in fevdalizma je bilo konec.

ŠPANSKA GRIPA

Na koncu prve svetovne vojne se je pojavila huda epidemija gripe. Ker je bila v drugih državah z boleznijo cenzura, je dobila v takrat nevtralni Španiji večjo medijsko pozornost. Veliko ljudi je tudi mislilo, da je od tam izvirala bolezen, vendar še danes ne vemo, od kod je. Ko je bila še vojna, se je pri vojakih pojavila ta bolezen in se med potovanjem domov še bolj razširila.

Simptomi so bili glavobol, utrujenost, kašljanje, prebavne težave, po nekaj dneh je virus močno prizadel pljuča, koža je postala modra in veliko ljudi se je zadušil zaradi krvi v pljučih. Večinoma so zbolevali 20- do 40-letniki.

Okuženih je bilo 500 milijonov ljudi. Umrlo jih je pa približno 50 do sto milijonov, kar je bilo več smrti kot med vojno.

OTROŠKA PARALIZA

Od leta 1916 do 1952 se je vsako leto v enem delu ZDA pojavila epidemija otroške paralize.

Večinoma so zbolevali otroci, ni pa bilo to omejeno samo na njih. Simptomi so vročina, suho

grlo, glavobol, bolečine v vratu, hrbtu, rokah in nogah. V hujših primerih tudi paraliza, ki je pri mlajših otrocih povzročila veliko smrti.

Predsednik Franklin Roosevelt je leta 1938 ustanovil National Foundation for Infantile Paralysis ali March of Dimes. Ta organizacija je iskala zdravilo za to bolezen. Končno je leta 1953 Jonas Salk izumil cepivo. Od takrat so se primeri zmanjšali za 99 odstotkov, vendar se še vedno pojavljajo v treh državah: Afganistanu, Nigeriji in Pakistanu.

EBOLA

Virus je imenovan po reki Ebola v Demokratični državi Kongo, kjer se je leta 1976 prvič pojavil. Istočasno se je pojavil tudi v Sudanu. Simptomi ebole so bolečina, utrujenost, šibkost, diareja in krvavitev.

V epidemiji

leta 2002-2003 je bila smrtnost 90-odstotna. 2014-2016 je bilo približno 22 tisoč primerov, od tega 11 tisoč smrti.

KORONAVIRUS (covid-19)

Decembra 2019 je bil v kitajskem mestu Vuhan zabeležen prvi primer bolezni covid-19, ki jo povzroča virus SARS-CoV-2. Bolezen je zelo nevarna za že bolne ljudi (npr. astmatike, diabetike, srčne bolnike ...) in za starejše.

Da preprečimo okužbo, moramo skrbeti za higieno, primerno razdaljo ter nositi maske v bližini drugih ljudi. Simptomi so vročina, kašelj, težave z dihanjem, pljučnica.

Ko se je koronavirus pojavil na Kitajskem, skoraj ni bilo panike, a ko se je pojavil pri nas, so se trgovine hitro spraznile. Restavracije, šole in tudi veliko trgovin je vlada zaprla.

Gaja Kovač

SAM SVOJ MOJSTER

Doma izdelani maski

Jernej Gradič in Iza Belak

Zidam svoj dan
Bernica Ela

26.3.2020

Ko zjutraj vstanem, si oči pomamem.
V kopalnici se umijem
in še kakšen požirek vode spijem.
V kuhinji nekaj za pod zob dobim
in že na avtobus hitim.

Na avtobusu s prijateljičami čakam,
me rada priznam, to počnem skoraj vsaki dan.
Vožnja hitro mine in pouk mi ne gine.
V soli se učimo in tudi veselimo.

Doma me čaka naloga, učenje in igranje.
Moja mlajša sestrica večerih pomagaya mi
in se mi smeji.

Ko čas je za večerjo, vsi za mizo prihitimo,
raj prazni mami no želodčki.
Nato pa hitro umiti in spat.

JURJEVANJE

Zeleni Jurij premagal koronavirus

Zeleni Jurij je glasnik pomladi, zelenja in nove rasti. Vsako leto smo v Jurija oblekli fanta višje postave, ki je bil dovolj močan, da je lahko nosil koš, odet v bršljan in bukovino. Nato se je v spremstvu pastiric in pastirjev ter ob glasnem spremstvu rogov in piščali odpravil po laških ulicah.

Med potjo smo se večkrat ustavili in s pesmijo »Zelenga Jurja vodimo« prosili za jajca in »špeh«. Večje kot je bilo darilo, večkrat je Jurij v zahvalo poskočil. Zaključek je bil na občinskem dvorišču, kjer smo izbirali najdaljši in najglasnejši rog ter zaplesali pastirske igre. Jurjevanje smo organizirali ob pomoči etno odbora Možnar.

Letos nas je presenetila karantena. Pouk je tudi 24. aprila potekal na daljavo in šola je bila prazna. Prepričani smo bili, da letos ne

bomo jurjevali. Nato se je pojavila ideja, ki se je razvijala in 31. Jurjevanje je za nami. S pomočjo staršev, starih staršev, tet, stricev, bratov in sester nam je uspelo izpeljati jurjevanje na daljavo. Jurjevali so vsi učenci matične šole in vseh družin od 1. do 5. razreda.

Učenci so dobili navodila in se doma učili pastirskih pesmi in plesov, nekaj smo se jih učili tudi že v šoli. Izdelovali so rogove, piščali, »prdce« in venčke. Učiteljice so jim poslale navodila, kako izvesti jurjevanje. Oblekli so pastirske obleke, plesali in peli. Dan se je začel s tradicionalno pastirsko jedjo cvrtnjakom (pečena umešana jajca), ob 11. uri smo na balkonih,

terasah zapeli Jurijevo pesem in pastirji so zatrobili.

Nekateri so jurjevali prvič. Da bi se tudi ostali spomnili, kako poteka in kakšen običaj je to, smo v sodelovanju z ekipo Šmocla pripravili filmčke. Učenci so si lahko ogledali predstavitev izdelave rogov, piščali in »prdcev«, venčkov ter Jurijeve obleke.

Odziv je bil odličen. Učiteljice so prejele ogromno slikovnega, glasbenega in pisnega materiala, ki smo ga pridno objavljali na spletni strani šole in Facebooku.

Hvala vsem za pomoč pri izvedbi tega dogodka, ki je del naše zgodovine in prikaz življenja nekoč. Dokazali smo, da zmoremo veliko in še več.

Petra Velikonja
Foto: Nace Pirnat

MISLI OTROK

»Če je na jurjevo sončno, toplo, trta bogato rodila bo«

Neli Ela, 5.a-razred MŠ

Danes je Jurjevo – praznik pomladi. Zjutraj, ko sem vstala, sem si za zajtrk naredila cvrtnjak. Na bližnjem travniku sem nabrala rože in si spletla venček. Oblekla sem se v narodno nošo, si nadela venček in na balkonu zapela Jurjevo pesem. S sosednjega balkona sem zaslišala piskanje in trobljenje rogov ter piščali.

Če je na jurjevo sončno, toplo, trta bogato rodila bo. Upam, da bo tudi letos tako.

Lina, 5.a-razred MŠ

Jurjevanje je stara, izvorna in narodopisna posebnost mojega kraja. Pri pripravi in izvedbi te šege sodelujemo že vrsto let tudi učenci OŠ Primoža Trubarja Laško.

Vsako leto smo z veseljem Zelenega Jurija pospremili po ulicah našega mesta. Fantje s klobuki na glavah in deklice z venčki ter s polnimi košarami šopkov smo polepšali dan vsem udeležencem prireditve. Žal letos ni bilo tako. Zaradi razmer, razglašanih v državi, ki jih je povzročila epidemija covid-19, so ulice našega mesta samevale v tišini brez otroškega veselja. Vsak zase, v svojih domovih, smo se po najboljših močeh potrudili s svojimi prispevki v obliki fotografij in posnetkov pesmi ta dan narediti vseeno poseben. In takšen je zame tudi bil.

Za zajtrk sem si privoščila cvrtnjak, ki je značilna jed za jurjevo. Z zanimanjem sem si ogledala film o izdelavi Zelenega Jurija. Naredila sem lep venček, pela pesmi in plesala. Ob 11. uri sem v upanju, da se bomo s sošolci in prijatelji kmalu spet objeli, na našem balkonu zapela Jurjevo pesem.

Jakob, 5.a-razred MŠ

Ko sem se zjutraj zbudil, sem pojedel slasten zajtrk. Nato sem šel ven in začel prepevati ter plesati. Ob 11. uri sem šel na teraso in začel trobiti. Ta dan mi ni bil preveč všeč, ker sem zelo pogrešal prijatelje.

Neža, 5.a-razred MŠ Laško

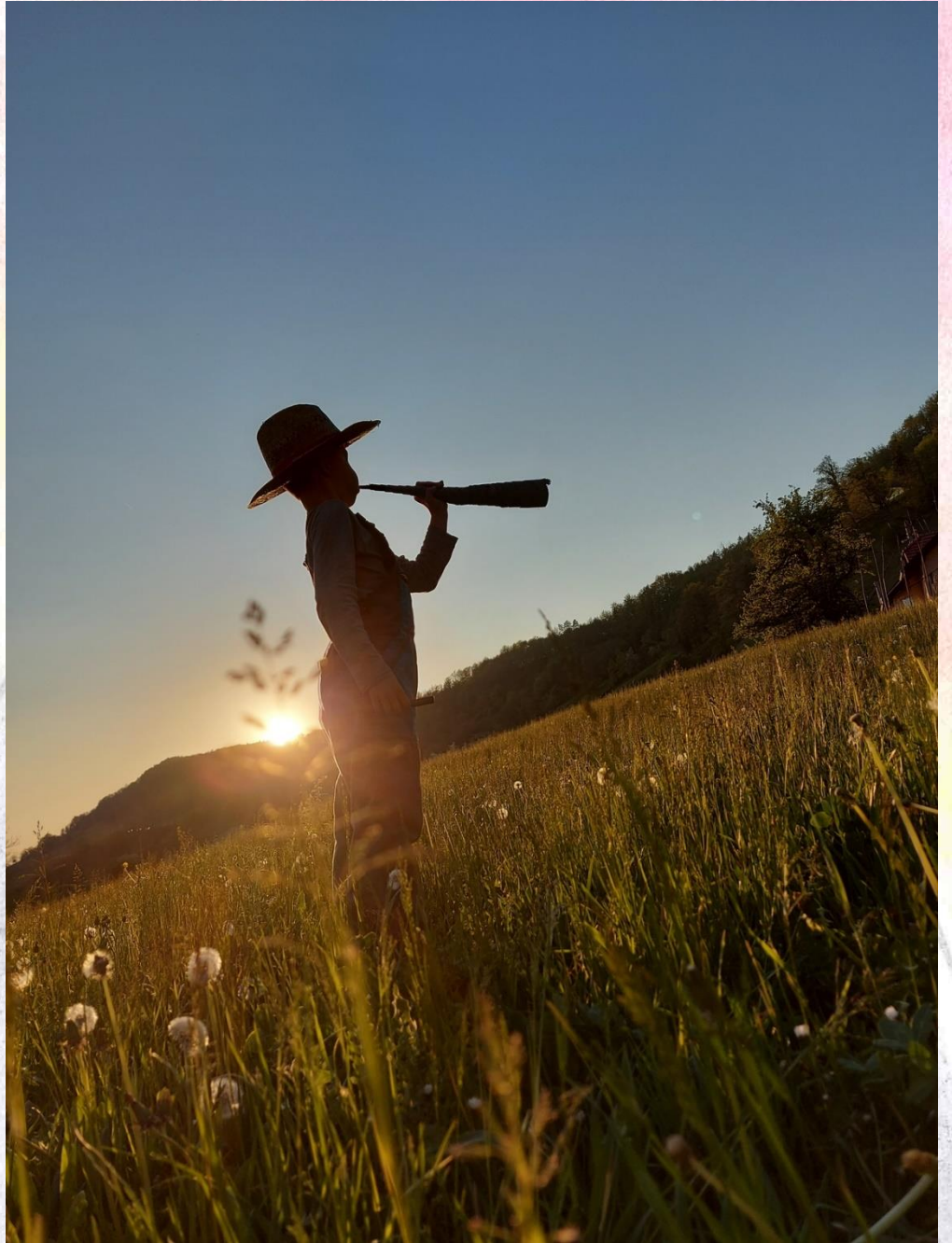
Letos je zame prav težko leto, saj smo jurjevali kar doma. A to še ne pomeni, da je konec sveta, saj se da jurjevanje prav tako izvesti. Vesela sem bila, ko sem izvedela, da bomo jurjevali, kljub temu da smo doma. Bilo mi je zelo všeč.

Klara, 5.a-razred PŠ Debro

Letos smo jurjevali kar doma. Pela sem pesmi, plesala, nabirala rože, izdelovala šopke in piskala. Čeprav je bilo zabavno, je lepše, ko gremo skupaj po laških ulicah v spremstvu Zelenega Jurija.

Matic, 5.a-razred PŠ Debro

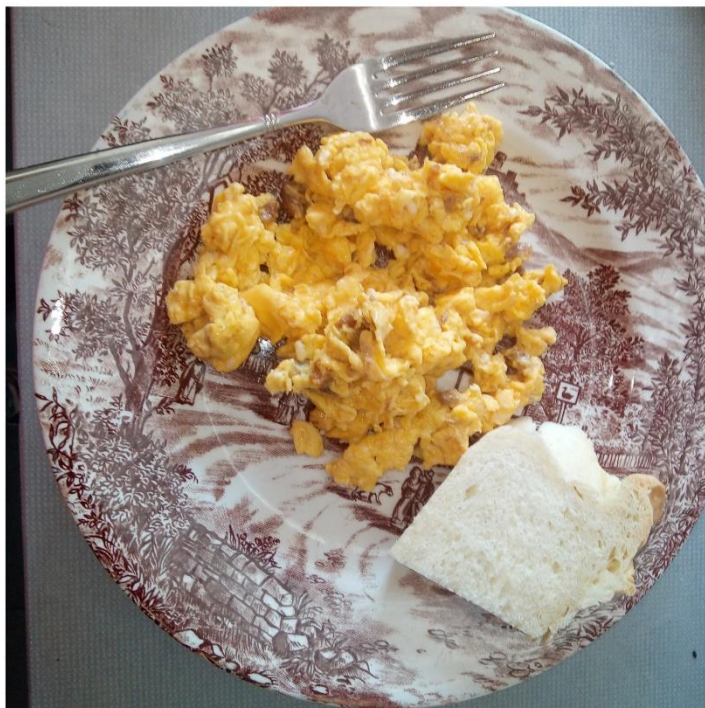
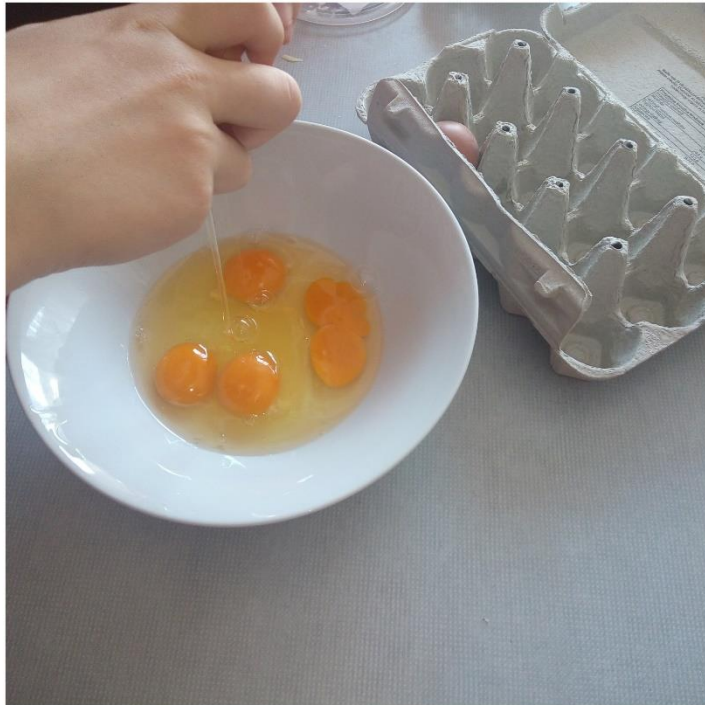
Zjutraj sem naredil cvrtnjak. Najprej sem si pripravil vse sestavine in pripomočke. Ponev sem dal na štedilnik in vanjo maslo. V kozarcu sem zmešal jajca in jih dal v ponev. Ko so se spekla na eni strani, sem

jih obrnil. Nato sem jih s kuhalnico zdrobil. Malo sem jih posolil ter dal na krožnik. Zraven sem postregel kruh. Moj bratec Matija me je zelo pohvalil. Cvrtnjak je bil res odličen.

Ela, 5.a-razred PŠ Debro

V petek, 24. aprila 2020, smo imeli jurjevanje doma. Za zajtrk sem imela cvrtnjak z ocvirki. Bil je zelo dober. Mamica je meni in moji sestri naredila kitke. Na travniku smo nabrale ivanjščice, spominčice, dežen, travniško kaduljo in druge rože za šopke in venčka. Venček mi je pomagala narediti mamica. Preoblekli sva se v pastirici. Ob 10.30 smo imeli srečanje z razredničarko. Ob 11.00 sva šli s sestrico ven, kjer sva zapeli in zaplesali. Tudi jurjevanje doma je bilo zabavno.

Sara, 5.a-razred PŠ Debro

V gozdu smo nabrali les za izdelavo rogov in piščalke. Ati mi je naredil prvi rog, drugega sem naredila sama. Pri izdelavi piščalke mi je pomagala mami. Šla sem po travniku in pela pesmi, ki smo se jih učili. Zaplesala sem ples Ob bistrem potoku je mlin.

Tereza, 5.a-razred PŠ Debro

Letos smo jurjevali s pomočjo računalnika in aplikacije Zoom. Za zajtrk sem si spekla slasten cvrtnjak. Preoblekla sem se v obleko in odšla ven ter trobila na rog. Zapela sem tudi nekaj pesmi. Letošnje jurjevanje si bomo verjetno vsi zapomnili.

Hanna-Mia, PŠ Šentrupert

Pripravila se se tako, da sem naredila venček, rog, pela sem pesmice in plesala rašplo. Naredila sem še obleko iz bršljanovih vej, kot jo ima Zeleni Jurij, in venček iz bršljana. Zjutraj sem pripravila zajtrk iz jajčk – cvrtnjak s prilogo iz zelenjave.

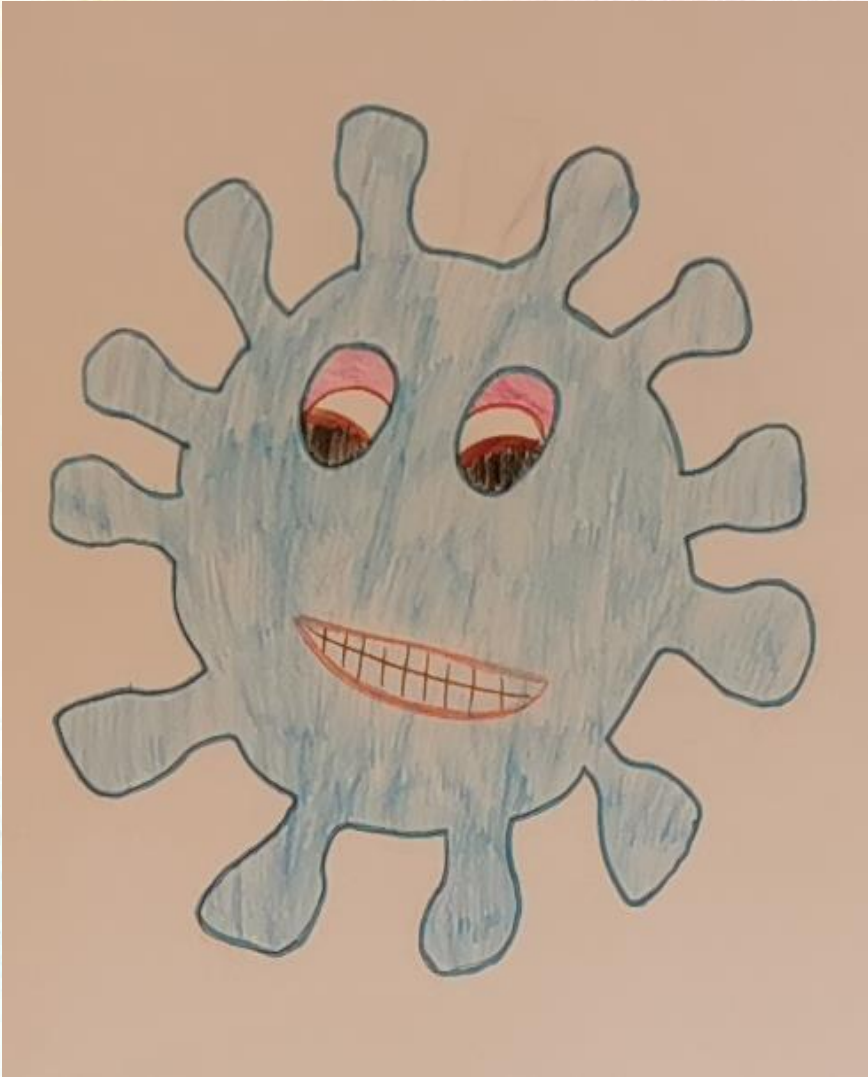
Foto: Maj Šola Orožim, Sara Kerin Jevtić

RAZMIŠLJANJE PETOŠOLKE

Živeti bomo morali s koronavirusom

Učenci so med karanteno počeli marsikaj. Tudi razmišljali in pisali. Lija Kolar je svoja opazovanja zapisala 28. aprila letos.

Koronavirus je zelo nevaren. Zaradi njega umre veliko ljudi. Virus se širi zelo hitro, zato je

Življenje v času koronavirusa

Smo doma in je stroga karantena. Ne smemo se družiti in biti blizu starejših oseb, babic, dedkov ... Varnostna razdalja med osebami je dva metra. Na cestah so policisti in ustavljajo ljudi, ki hodijo od doma zaradi nepotrebnih opravkov. Kamorkoli greš, moraš imeti masko. Nekaj časa smo morali imeti tudi rokavice, zdaj ni več potrebe. Razkuževati si moramo roke. Športna tekmovanja so prestavljena, športniki trenirajo doma. Ljudje ne smemo odhajati iz občine, kjer smo prijavljeni. Meje v druge države so zaprte. Vozijo samo taksiji. V lekarne in trgovine morajo ljudje vstopati eden po eden, pred vrati stojijo v vrsti na razdalji dva metra. Zdravniki delajo v skafandrih. V bolnicah imajo poseben oddelek, kjer so nosečnice. Moški lahko gre samo do vrat bolnišnice, nato nosečnico pospremi nekdo drug.

okuženih veliko ljudi. Nekateri so okuženi in tega ne vedo.

Otroci v času koronavirusa

Otroci se šolamo od doma. Vse preostale dejavnosti potekajo preko interneta, nekaterih dejavnosti sploh ni. Otroci se želimo družiti in odšli bi radi v šolo, vendar ne moremo.

Odrasle osebe v času koronavirusa

Nekateri odrasli delajo od doma, drugi morajo hoditi na delo, ampak mora biti za to razlog, da opravljajo pomembna dela. To so na primer trgovine s hrano, gradbeni delavci delajo samo zunaj objektov, nekatere drogerije, zdravniki, ... Če delajo, morajo imeti potrdilo, da se lahko vozijo v druge občine.

Starostniki v času koronavirusa

Starostniki so v času koronavirusa zelo osamljeni, saj jih ne smemo obiskovati. Virus je za njih najbolj nevaren.

Pandemija

Imamo pandemijo. To pomeni, da je koronavirus po celem svetu. Odkar je koronavirus, smo doma in to je za vse velika sprememba. Zdaj ko smo že dva mesca v strogi karanteni, so počasi začeli sproščati ukrepe. Počasi se odpirajo tudi manjše trgovine, frizerji, kozmetičarji, avtomehaniki, podjetja ...

Šol, vrtcev in večjih trgovskih središč še vedno niso odprli. Počasi se vračamo v normalno življenje. Znanstveniki se trudijo, da bi čimprej našli cepivo ali zdravilo za koronavirus. V Mariboru imajo zdravniki za zaščito obraza plavalne maske. Zaradi koronavirusa v Sloveniji največ umirajo starostniki iz domov za ostarele, ki imajo že več pridruženih bolezni. S koronavirusom bomo morali živeti.

Lija Kolar

LITERARNO POUSTVARJANJE

Oče Valter je len

Nekoč je živel majhen, majhen volk. Zelo rad je raziskoval gozdove, travnike, celo deželo je hotel raziskati – z očkom nekaj in z mamico nekaj. A kaj, ko je bil očka tako len. Ni se mu ljubilo oditi na lov za vaškimi in mestnimi otroki. Zato pa je na lov pošiljal kar sina in ženo. A se nista pustila kar tako.

Tudi poleg sina ni hotel oditi na lov ali na zanimivo raziskovanje. Da bi recimo nabrala nekaj za pod zob. Zgodba se je ponavljala zelo, zelo dolgo. Dokler ni minil dan, nato je minil teden, mimo je bil že mesec in nazadnje je minilo leto. Mama je imela zdaj že vsega dovolj. Možu Valterju je jezno rekla: »Zdaj pa vstani in pelji Viktorja na svež zrak in mu pomagaj nabrati kakšnega jurčka ali lisičke ali kakšne gozdne sadeže.«

Mama Viktorija je med tem časom, ko sta fanta odšla v gozd, ravno malo pospravljala. In tedaj je pozvonilo pri vratih. Odšla je odpret vrata in zagledala svojo malce starejšo sestro Valentino. Zelo se je razveselila njenega obiska. Sedli sta k mizi in se začeli

pogovarjati o tem in onem, pravzaprav kar o vsem, kar sta se spomnili. Nato je Valentina vprašala Viktorijo, kje sta fanta, in Viktorija ji je odgovorila, da sta Valter in Viktor v gozdu in da tam malo raziskujeta. Mama Viktorija je poklicala Valterja po telefonu, Valter pa se je tako zabaval z Viktorjem, da ni niti opazil, da ga je poklicala žena. Viktoriji se je zazdelo, da se zabavata.

Čez nekaj uric je spet pozvonilo pri vratih. Viktorija je odšla pogledat in pred vrati so stali njena mama, oče, mlajši brat in najstarejša sestra. Viktorija se jih je zelo razveselila in jih nagovorila. Rekla jim je, naj sedejo za mizo. Najstarejša sestra Vesna je bila zadnje čase zelo sitna, ker je bila v času velikega razočaranja. Mama Valerija pa se je zelo, zelo razveselila, ko je videla svojo hčer. Tako jo je stisnila, da bi se lahko Viktorija skoraj zadušila. Oče Vinko je postal sestradan, a tega ni povedal na glas. Viktorija se je spomnila, da mora postaviti na mizo nekaj za pod zob. Odšla je pogledat, kaj ima v omari. Gostom je z žalostjo povedala, da nima nič. Najmlajši bratec Val je spal v kotu, saj je potreboval veliko spanja.

Viktor in Valter sta se kmalu vrnila. Prinesla sta veliko gob in gozdnih sadežev. Mama Viktorija je skuhala zelo okusno gobovo juho in spekla pecivo iz gozdnih sadežev.

Ivana Trupi

Jan De Kinder se je rodil 5. novembra 1964 v belgijskem mestu Derdenmondu. Njegova slikanica Se v gozdu bojiš, Veliki volk govori o očetu in sinu, ki se odpravita raziskovat gozd. Oče je pri tem ves čas na preži, vsepovsod vidi nevarnost, medtem ko ga sin bodri in mu vliva pogum.

Napoleon Bonaparte

KULTURNI DAN

Ko pop sreča klasiko

Na klasično glasbo sem do sedaj gledal kot na nekaj zastarelega. Zato me je zelo presenetilo, da je bila sedanja klasična glasba včasih sprejeta kot današnja rok oziroma pop glasba in da so bili glasbeniki kot današnji rokerji. Kar je seveda razumljivo, ker je bila klasična glasba takrat edina zvrst glasbe.

Menim, da klasična glasba dodatno izboljša filmske prizore ali igro. Naredi jih bolj resnične. Filmi, ki uporabljajo klasično glasbo, s tem naredijo bolj doživete prizore. Lep je primer romantičnega prizora, ki zveni bolje s klasično glasbo kot s popom, kjer so bobni in kitara, ali napetega boja, kjer se v ozadju sliši orkester.

Presenetilo me je, da toliko modernejših glasbenikov jemlje melodije iz klasične glasbe. Mnogi moji vrstniki sanjajo, da bi bili uspešni glasbeniki, vendar menim, da jih veliko ne ve, kako zelo pomembno je znanje klasične glasbe pri modernem ustvarjanju. Klasična glasba je abeceda glasbe. Če abecede ne poznaš, ne moreš pisati in brati, če ne poznaš klasične glasbe, ne moreš ustvarjati ali razumeti moderne glasbe.

Zanimivo je, da klasična glasba ne vpliva samo na ljudi, ampak tudi na živali in rastline. Če da kmet poslušati kravam Mozarta, bodo imele boljše mleko, kot če bi poslušale rok. Slišal sem tudi, da riž bolje obrodi, če posluša klasično glasbo ali če mu lepo govorimo.

Sam zelo rad poslušam glasbo in rad grem na koncerte. Bil sem že na koncertu Jana Plestenjaka, Challeta Salleta, BQL in mnogih drugih. Zanimivo mi je, da tudi ti znani glasbeniki poslušajo klasično glasbo in sami izvajajo pop ter rok glasbo.

Klasična glasba je vedno moderna. To se kaže tudi v tem, ko jo nekateri znani didžeji uporabijo in razdelijo na več posameznih delov in iz nje naredijo moderno glasbo. Tako vsi poslušamo klasično glasbo, a tega sploh ne vemo. Ker igram kitaro, sem tudi velikokrat zaigral klasično glasbo v moderni pesmi, a tega morda sploh nisem vedel.

Tudi sam sem že večkrat v živo poslušal klasično glasbo. Z družino smo se udeležili raznih koncertov. Vsako leto gremo v decembru v opero v Ljubljano, tako da sem vsaj že trikrat gledal Hrestača. Še vedno mi je všeč, vendar je nad njim zdaj bolj navdušena moja sestra. Nekoč smo v Cankarjevem domu gledali opero Madame Butterfly. Nastopala je kitajska opera. Bili je sicer zanimivo, vendar mi je Hrestač boljši. Zanimivo je, kako klasična glasba vpliva na ljudi. Spravi nas v boljše razpoloženje, umiri nas, naredi nas celo pametnejše. Mami mi je povedala, da ko je bila noseča z menoj, si je na trebuh dala slušalke in mi vrtela Mozarta, ker je brala, da klasična glasba dobro vpliva na dojenčka. Tako sta bila prva glasba, ki sem jo slišal, mamin srček in Mozart.

Maks Vodišek Razboršek

KO POP

SREČA KLASICNO

GLASBO

GOVOREC!

JURE GOMER

BRIGITA ŠULER

PEVKA
PIANISTKA

Študij:

Srednja glasbena in baletna šola Maribor

Akademija za glasbo v Ljubljani

HITI:

Hej! mala, opala kamrca
Ona Samara Ljubio

LUDVIG VAN BETHOVEN

MATJAZ VLAŠIČ

KITARIST
SKLADATELJ
VIOLINIST

Študij:

Srednja glasbena in baletna šola Ljubljana

Akademija za glasbo v Ljubljani

Nekdani: član sasedbe Pop Design *

HITI:

Rbeč Ferrari
Naj bogovi slišijo
koncina tleh!
Ne, ni res

BOŠTJAN GOMBAC

PIHALEC
SKLADATELJ
PEVEC

Študij:

Srednja glasbena in baletna šola Ljubljana

Akademija za glasbo v Ljubljani

HITI:

N'talka
Djemper ljo
Da gora da Skarbinina (Radimo bi)

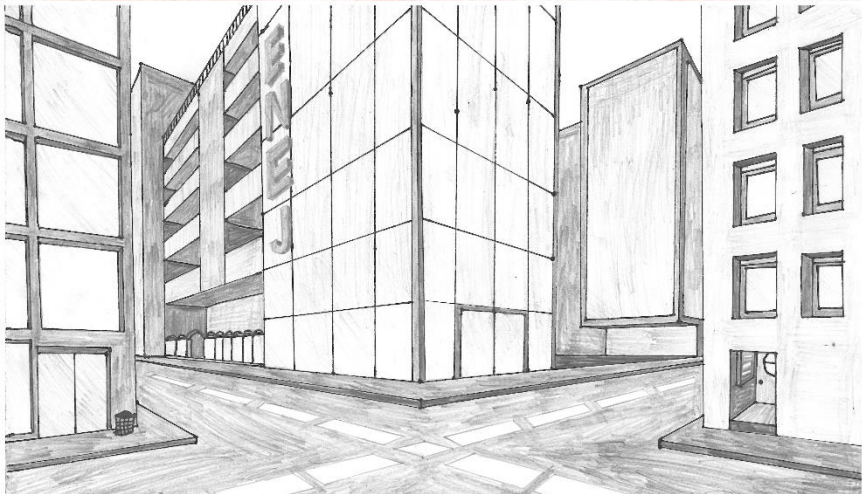

Aleš Videc

GOVORNI NASTOP

Igre nekoč in danes

Ko sem razmišljal, kaj bi vam predstavil o življenju nekoč in danes, se mi je utrnula ideja, da bi povprašal svojo 95-letno prababico, kakšne igre so poznali in se jih igrali, ko je bila mojih let. Tako sem se podal do prababice, ki je odraščala v Škofji Loki na mali kmetiji ob potoku.

Prababica mi je najprej povedala, da je odraščala v času, ko ni bilo televizije, računalnikov, mobilov ... Prav tako ni bilo plastičnih igračk in tudi elektrike niso imeli. So pa morali poprijeti za mnoga domača opravila.

Prababica se je z nasmehom na obrazu spominjala dni, ko se je igrala s sestrami, z brati in s prijatelji. Povedala mi je, da so se večinoma igrali zunaj na dvorišču in ob vodi.

Pred hišo so si s palico narisali ristanec in skakali. Ker je imel sosed žago, so si z lesa izdelali tudi hodulje in uživali, ko so z njimi premagovali razne ovire. Zelo radi so se lovili in skrivali, saj so imeli poleg hleva tudi kozolec in manjša poslopja, tako da je bilo možnosti za skrivanje veliko.

Z največjim navdušenjem mi je pripovedovala o igrah, ki so se jih igrali ob vodi.

Poleti so potok zajezili, tako da so se lahko v njem kopali, saj je bila voda kristalno čista. Ob robu potoka so postavili tudi mlinček. Fantje so si naredili piščali in frače ter z njimi nagajali dekletom. Tudi prababica ni bila od muh. Uživala je, ko je tiho obstala ob potoku in hipoma ujela ribo z golimi rokami. Mmm ... Kako so bile te ribe slastne, ko so si jih sami spekli na žerjavici, mi je povedala.

V hiši so se manj igrali. Za igro je imela punčko iz cunj, ki ji jo je sešila mama. Včasih so kakšno figurico za igro izdelali iz naravnih materialov. Mi je pa povedala za igro, ki je nisem poznal in so jo imenovali »volkalca«, kjer moraš varno spraviti

ovce mimo dveh volkov v hlev. Igro sestavljajo plošča, beli in črni fižolčki in jo igrata dva igralca. Igra mi še ne gre najbolje. Prababica me trenutno še premaga.

Potem je prababica mene povprašala, kaj se jaz igram v prostem času.

Moral sem ji priznati, da imam veliko kupljenih igračk, ki so večino časa v omarah. Zanje si vzamem čas le v počitniških dneh. Med tednom se na hitro poigram s sošolci skrivalnice, z žogo ali se lovimo, potem že hitim domov ali v glasbeno šolo. Druženja ob rojstnih dneh pogosto preživljam na zabavah v velikih centrih, kjer nam animatorji postrežejo s pripravljanim programom, prigrizki in nas ob dogovorjenem času spustijo domov.

Običajno odigram kakšno igrico na mobitelu ali pogledam otroško oddajo na televiziji ... Najbolj uživam, ko si s celotno družino vzamemo čas in igramo karte ali družabno igro in se pošteno nasmejimo. Zelo rad pomagam tudi pri delih na prostem, ki jih sploh ne čutim kot opravila, saj so mi bolj v sprostitev in zabavo.

Ko primerjam igre nekoč in danes, se mi zdi, da so se včasih znali lepo igrati, da so se veliko več gibali zunaj in da so morali biti pri igrah ustvarjalni in iznajdljivi, vse so si morali izdelati sami. Danes pa je večina iger izdelanih, oblikovanih in vodenih.

Na koncu sva skupaj s prababico ugotovila, da so igre zelo pomembne, saj se ob njih sprostimo in razvedrimo. Prababica mi je zaupala, da se še vedno rada igra, saj je takrat najbolj sproščena, srečna in pozabi na vse skrbi in bolečine. Seveda je zdravo, če se lahko igramo zunaj na travniku, v gozdu, naravi, a najpomembnejše je, da se ob igrah nasmejimo, zabavamo in družimo.

Živele igre!

Anže Kolšek, risba Enej Vodušek

TEHNIŠKI DAN

Izštekani

V petek, 31. januarja 2020, smo imeli v šoli dan dejavnosti. Posvetili smo ga nevarnostim, ki se pojavljajo pri pitju alkohola in kajenju ter pri drogiranju. Skupaj smo reševali naloge v zvezku s temi vsebinami in počeli še druge zanimive stvari. Ta dan smo končali ob 12.10. Bilo je zabavno.

Neli Kajtna

Dan dejavnosti Izštekani se je začel v učilnici BIO-MAT. Najprej nas je imela učiteljica Irena Zeme. Igrali smo se igro, ki je bila kar zabavna. Nato smo se pogovarjali o cigaretah, alkoholu in drogah. Imeli smo tudi skupine, v katerih smo ustvarjali na te teme. Potem smo brali iz zvezka in naučil sem se veliko novega. Šli smo k malici. Po malici smo bili eno šolsko uro z razredničarko Aljo Dečman Stisovič. Potem smo odšli v učilnico FNK, kjer smo z osmošolci poslušali o nasilju, o prekrških in zakonih s tega področja. Vse to sta predstavila gospa s Centra za socialno delo Laško in policist s Policijske postaje Laško. Naš dan se je končal s kosilom. Naučil sem se kar nekaj novega.

Klemen Špitaler

V petek, 31. januarja 2020, smo imeli dan dejavnosti, in sicer Izštekane. Prvi dve uri smo imeli Izštekane z učiteljico Ireno Zeme, ki sicer uči matematiko. Prvo uro smo postavili stole v krog in se igrali: ko je učiteljica vprašala kdo je v decembru potoval v tujino, smo se presedli tisti, ki smo potovali kam v tujino. Drugo uro smo večinoma govorili o alkoholu; veliko smo izvedeli o tem, kako nam lahko škoduje. Tretjo uro smo imeli z razredničarko Aljo Dečman Stisovič. Govorili smo o cigaretah in zelo veliko izvedeli o tem, koliko nevarnih snovi vsebuje cigareta, koliko zapraviš za cigarete v petih letih ... Reševali smo naloge v delovnem zvezku. Četrto uro smo imeli predavanje policista. Bili smo v učilnici z osmim razredom. Izvedeli smo veliko o nasilju in o tem, kako se ga lahko rešimo. Nato smo se še pogovarjali s pedagoginjo Saško Frece, po pogovoru pa smo se odpravili h kosilu.

Urška Gorišek, likovni izdelek Nika Pipan

NAŠA OBČINA

Rečica pri Laškem

Krajevna skupnost Rečica se nahaja na skrajnem severozahodu občine Laško. Imenuje se po istoimenskem potoku Rečica, ki teče skozi Rečiško dolino in se v Laškem izliva v Savinjo. V krajevni skupnosti Rečica prebiva v naseljih Huda Jama, Slivno, Spodnja Rečica, Šmohor in Zgornja Rečica 1.441 prebivalcev.

Rečica je gospodarsko zelo razvit kraj, saj je v naselju Spodnja Rečica industrijska cona, kjer deluje več podjetij. Spodnji del doline močno zaznamuje industrija, zgornji del je pretežno kmetijski in sega vse do vznožja Kala in Mrzlice, ki zapirata dolino na zahodu.

Dolino Rečice in kraje okoli nje je v 19. in 20. stoletju močno zaznamovalo rudarjenje, dokler ni leta 1992 z zaprtjem Rudnika Laško rudarska tradicija v teh krajih zamrla. Dvestoletna zgodovina rudarjenja je pomembno vplivala na življenje prebivalcev, med katerimi so bile številne generacije rudarjev. Premogovnik je s krajšimi prekinitvami deloval vse do leta 1992; svojo zlato dobo je doživel v letu 1928, ko je 607 rudarjev izkopal malo več kot sto tisoč ton rjavega premoga. Rudniško opremo in orodja so po zaprtju prepeljali v Rudnik Hrastnik, kamor so prezaposlili večino rudarjev. V spomin na številne generacije rudarjev, ki so služile kruh z delom v Rudniku Laško, so takratni rečiški rudarji v sodelovanju z vodstvom krajevne skupnosti in gasilskim društvom postavili »ponaredek« rudniškega rova in vanj spravili rudarsko opremo

in orodje, ki bi ju sicer zavrgli. Tako je nastal rudarski muzej v Hudi Jami, ki je na ogled turistom in vsem, ki jih zanima rudarska dediščina naših krajev.

Naselje Huda Jama predstavlja s sindikalnim domom sedež krajevne skupnosti. Poleg sindikalnega doma, ki služi tudi kot kulturni dom, je še športno-rekreacijski objekt z večjim nogometnim igriščem. V kraju so še gasilski dom, strelski dom, rudarski muzej, podružnična šola, cerkev blaženega Antona Martina Slomška, galerija Maleš (posvečena umetniku Mihi Malešu), kapelica pred vhodom v rudniški rov v Hudi Jami (v spomin na poveljske poboje leta 1945) ...

Na vrhu Šmohorja se na približno 800 m nadmorske višine nahajata cerkva sv. Mohorja in poleg nje znamenita šmohorska lipa, stara že več kot sto let. Pred drugo svetovno vojno je bil na Šmohorju zaselek z osmimi kmetijami, ki so kmalu po vojni zamrle. Danes je Šmohor predvsem priljubljena planinska oz. izletniška točka, planinski dom pa pohodnikom ponuja zavetje in okrepčilo. Šmohor je ena od postojank na Rečiški planinski krožni poti, ki pelje po vrhovih, ki obkrožajo Rečiško dolino. Vsak prvi konec tedna v juliju je po njej organiziran pohod. Rečiška planinska krožna pot je v letu 2019 z glasovanjem planincev postala naj planinska pot 2019.

V kraju delujejo številna društva, med najbolj dejavnimi so Športno društvo Rečica, Strelsko društvo Dušana Poženela Rečica, Lovska družina Rečica, Rudarsko-etnološko društvo Brezno – Huda Jama in Kulturno društvo Lipa Rečica.

Manca Selič

(Vir: Občina Laško. 1. izdaja. Laško: Občina, 2017.)